

Heist (zie tabel 8)

*Figuur 32. Monument te Heist, Heldenplein
© Geschied- en Heemkundige Kring Sint-Guthago*

Het monument te Heist voor de slachtoffers van de Eerste Wereldoorlog (figuur 32) is uitgevoerd in witte natuursteen en werd in 1921 geplaatst op het Heldenplein. Bovenop de sokkel staat een beeld van een soldaat in volle uitrusting met het geweer in aanslag en gehurkt achter een barricade van zandzakjes gestut door een houten constructie. Dit is de weergave van een

Belgische soldaat die de vijand beschiet vanuit een loopgraaf¹²³. Naast hem ligt een getroffen soldaat, die nog een vaandel in de hand houdt. Op de sokkel staat de tekst *“De bevolking van Heyst aan-Zee aan hare Gesneuvelde Soldaten”*, met daaronder twee bronzen plaatjes in reliëf. Het ene plaatje bevat een reliëfportret en het andere het opschrift *“Salus Patriae Lex Suprem”* met in het midden een helm, een zwaard en een korenaar.

Aan de achterzijde van het beeld staat een reddingsboei die omgeven is door een eiken- en laurierbladslinger. Op de reddingsboei staat de tekst *“Voor recht en vrijheid”* en middenin de boei: *“Pro Patria 1914-1918”*. Eronder staan de namen van de militaire slachtoffers van de Eerste Wereldoorlog. Onderaan de sokkel staat nog de tekst *“Geniet geliefde ... een volle blijheid in 't ongemeten perk der vrijheid dat d'Hemelen voor u openslaan - Karel Ghekiere”*¹²⁴.

Het monument werd op zondag 4 september 1921 ingehuldigd¹²⁵ (figuur 33). Twee krantenartikelen geven een beschrijving van deze inhuldiging¹²⁶. 's Morgens was er een misviering in de kerk met legeraalmoezenier Dumon, waarbij scouts, scholen, inwoners, toeristen en overheden aanwezig waren. Na deze mis trok men naar de begraafplaats van Heist. Na de middag was er dan een grote optocht met verschillende verenigingen en harmonieën uit Vlaanderen (o.a. uit Antwerpen en Mechelen) en Luik naar het monument op de Statieplaats, de toenmalige naam van het huidige Heldenplein¹²⁷. Familieleden van de overledenen en de oorlogsinvaliden kregen een ereplaats. De autoriteiten namen plaats op de tribune. Er waren verschillende toespraken, o.a. door burgemeester de Gheldere, door Sylvain Bulcke, de voorzitter van de vereniging van oudstrijders en door majoor Devriendt, de vertegenwoordiger van de minister van Landsverdediging. Bij de onthulling van het monument werd door het muziekkorps van de 2de grenadiers het volkslied gespeeld. Nadien werden er verschillende concerten gegeven op verschillende kiosken in de gemeente¹²⁸. De originele foto's van deze inhuldiging, gemaakt door Firmin Maelstaf uit Heist, geven een beeld van deze gebeurtenis met de verschillende groepen, muziekkorpsen en praalwagens. Deze foto's en de originele krantenartikelen zijn opgenomen in bijlage 10.

Het monument werd gemaakt door Hippolyte Le Roy (Luik, 1857 - Gent, 1943) die een wedstrijd won die in 1920 werd uitgeschreven door de gemeenteraad van Heist¹²⁹.

¹²³ JACOBS M., *Zij die vielen als helden...*, deel 1, o.c., p.120

¹²⁴ JACOBS M., *Zij die vielen als helden...*, deel 2, o.c., p.117-118

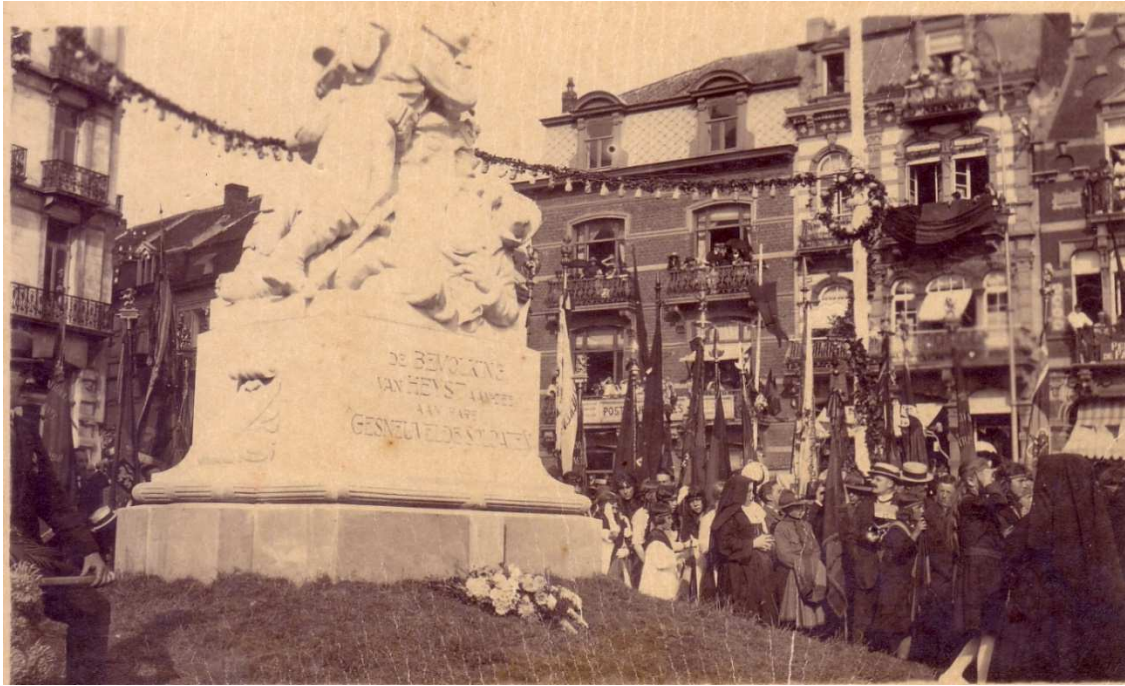
¹²⁵ Journal de Bruges, 8 september 1921, p. 2); JACOBS M., *Zij die vielen als helden...*, deel 2, o.c., p.118

¹²⁶ Journal de Bruges, 8 september 1921, p. 2; La Patrie, 7 september 1921, p. 3

¹²⁷ Calderon A., *Historiek der straten van Knokke-Heist*, deel 1: A-L; Het Streekboek, Nieuwkerken-Waas, 2005, p.145

¹²⁸ Journal de Bruges, 8 september 1921, p. 2) (La Patrie, 7 september 1921, p. 3

¹²⁹ JACOBS M., *Zij die vielen als helden...*, deel 2, o.c., p.118

*Figuur 33. Inhoudiging van het "Gedenkteken ter nagedachtenis der 39 Heystse Helden gesneuveld voor het vaderland" op zondag 4 september 1921
© Collectie Museum Sinconfala, Knokke-Heist*

Hippolyte Le Roy studeerde in Sint-Joost-ten-Node, aan de Academie van Gent en aan de Ecole des Beaux-Arts te Parijs waar zijn leermeester Alexandre Falguière hem aan het werk zette bij de decoratie van de Arc de Triomphe. Terug in België nam hij deel aan de ontwerpwedstrijd voor de Antwerpse wereldtentoonstelling van 1885 en mocht hij de acht meter hoge ruitersstandbeelden maken die aan de ingang werden opgesteld. Een studiebeurs stelde hem in staat om van 1886 tot 1892 les te volgen aan de Academia Internazionale in Rome¹³⁰. Le Roy was vooral bekend om zijn beeldhouwwerken en gedenkpenningen, maar schilderde ook. Hij doceerde ook een aantal jaar schilderkunst aan het Hoger Instituut van Antwerpen. Op de wereldtentoonstelling van 1900 in Parijs behaalde hij een zilveren medaille¹³¹. Later vestigde hij zich definitief in Gent en opende daar een atelier¹³². Voor Gent maakte hij een monument voor Charles de Kerchove, op de gelijknamige laan en een beeld voor Karel Miry op het Casinoplein. Oorlogsmonumenten van zijn hand vindt men onder meer in Diksmuide en Tienen¹³³.

Na de Tweede Wereldoorlog werd er aan de achterzijde van het monument op de grond een gedenksteen voor de slachtoffers van deze oorlog bijgeplaatst,

¹³⁰ http://www.liberaalarchief.be/biografieen_hippolyteleroy.html (geraadpleegd op 10 maart 2018)

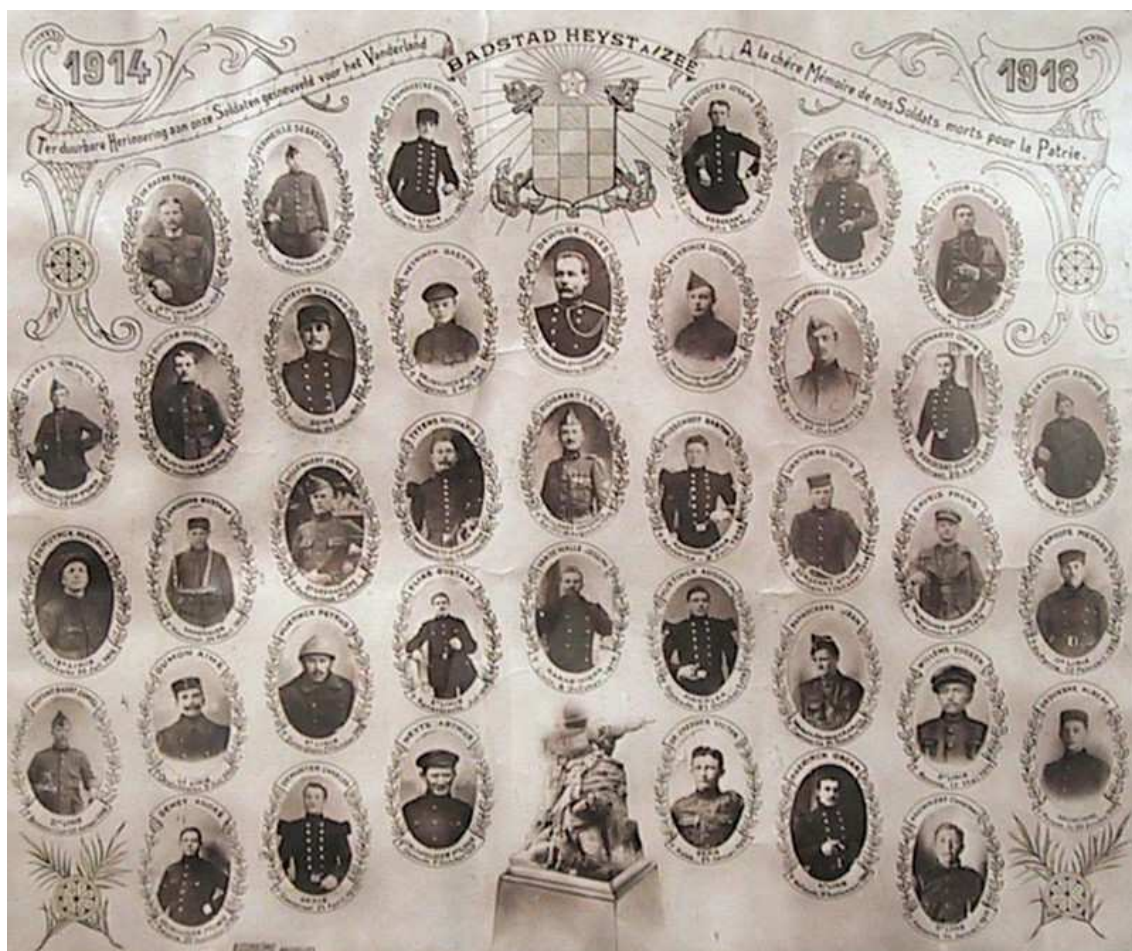
¹³¹ Agentschap Onroerend Erfgoed 2016: Le Roy, Hippolyte [online], <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/dibe/persoon/8408> (geraadpleegd op 25 mei 2018)

¹³² http://www.liberaalarchief.be/biografieen_hippolyteleroy.html (geraadpleegd op 10 maart 2018)

¹³³ Agentschap Onroerend Erfgoed 2016: Le Roy, Hippolyte [online], <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/dibe/persoon/8408> (geraadpleegd op 25 mei 2018)

samen met een kleine gedenksteen voor de anonieme slachtoffers van het concentratiekamp in Dachau¹³⁴.

Het standbeeld is sinds 14 september 2009 vastgesteld als bouwkundig erfgoed¹³⁵ en in 2013 werd het in opdracht van het gemeentebestuur van Knokke-Heist gereinigd zodat de schoonheid van de witte natuursteen opnieuw tot uiting komt¹³⁶.

Figuur 34. De 39 gesneuvelde militairen wiens namen op het monument te Heist staan. Afbeelding getiteld "1914 - 1918. Ter duurzame herinnering aan onze soldaten gesneuveld voor het vaderland - A la chère mémoire de nos soldats morts pour la Patrie"; vervaardigd door Rotobrûme, Bruxelles © Collectie Museum Sincfala, Knokke-Heist

¹³⁴ JACOBS M., Zij die vielen als helden..., deel 2, o.c., p.118

¹³⁵ Agentschap Onroerend Erfgoed 2016: Standbeeld voor slachtoffers van de Eerste Wereldoorlog [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/58515> (geraadpleegd op 10 maart 2018)

¹³⁶ Metamorfose voor WOI-monumenten Knokke-Heist, KH Vandaag, 17 januari, 2014; <http://www.knokke-heist.be/nieuws/metamorfose-voor-woi-monumenten-knokke-heist> (geraadpleegd op 17 maart 2018)

Op het monument staan de namen van 39 militairen van de Eerste Wereldoorlog (tabel 8 en figuur 34). Vierendertig ervan woonden in Heist en vijf hadden een andere officiële woonplaats, zijnde Brugge (2), Brussel (1), Schaarbeek (1) en Kapellen (1). Twee van deze vijf waren wel geboren te Heist.

De jongste werd 18 jaar en de oudste 37. De gemiddelde leeftijd van de slachtoffers was 24 jaar. Negen van de gesneuvelde soldaten waren gehuwd. Zeven militairen zijn overleden in Frankrijk en twee in Duitsland.

Camiel De Vent is overleden in Heist enige tijd na het einde van de oorlog, op 23 april 1920.

Dertig van de 39 militairen die vermeld staan op het monument zijn overleden aan verwondingen (77%) en 8 ten gevolge van een ziekte. Van één is de oorzaak van overlijden onbekend.

Er waren twee broers bij: Georges en Gaston Neiryndck, beide geboren in Blankenberge en wonende in Heist. Zij waren alle twee oorlogsvrijwilligers.

Negentien soldaten waren dienstplichtige miliciens, zes beroepsvrijwilligers en dertien oorlogsvrijwilligers. Van één militair is de status onbekend. Er waren 1 officier (kapitein) en 6 onderofficieren bij waaronder een wachtmeester¹³⁷.

Acht militairen behoorden bij de genie, vijf bij de artillerie, vier bij de karabiniers en er was een lansier en een grenadier. De anderen dienden bij verschillende linieregimenten.

Eén gesneuvelde soldaat van wie de gegevens vermeld zijn in het Belgian War Dead Register en van wie wij de overlijdensakte hebben teruggevonden staat niet op het monument vermeld. Het betreft Devos Jean Pierre Henri¹³⁸, geboren te Laken (bij Brussel) op 15 september 1897. Zijn officiële woonplaats was Heist en hij was ongehuwd toen hij op 21 jarige leeftijd overleed in een hospitaal te Chartres, Eure-et-Loir, Région Centre, in Frankrijk op 15 oktober 1918 ten gevolge van een ziekte. Hij was soldaat Tweede Klasse (milicien CS 1916) bij het 11de linieregiment. Zijn beroep in het burgerleven was bakker. Het vonnis met de officiële vaststelling van zijn overlijden dateert van het jaar 1923. Zou dit de reden zijn dat zijn naam niet op het monument is geraakt?

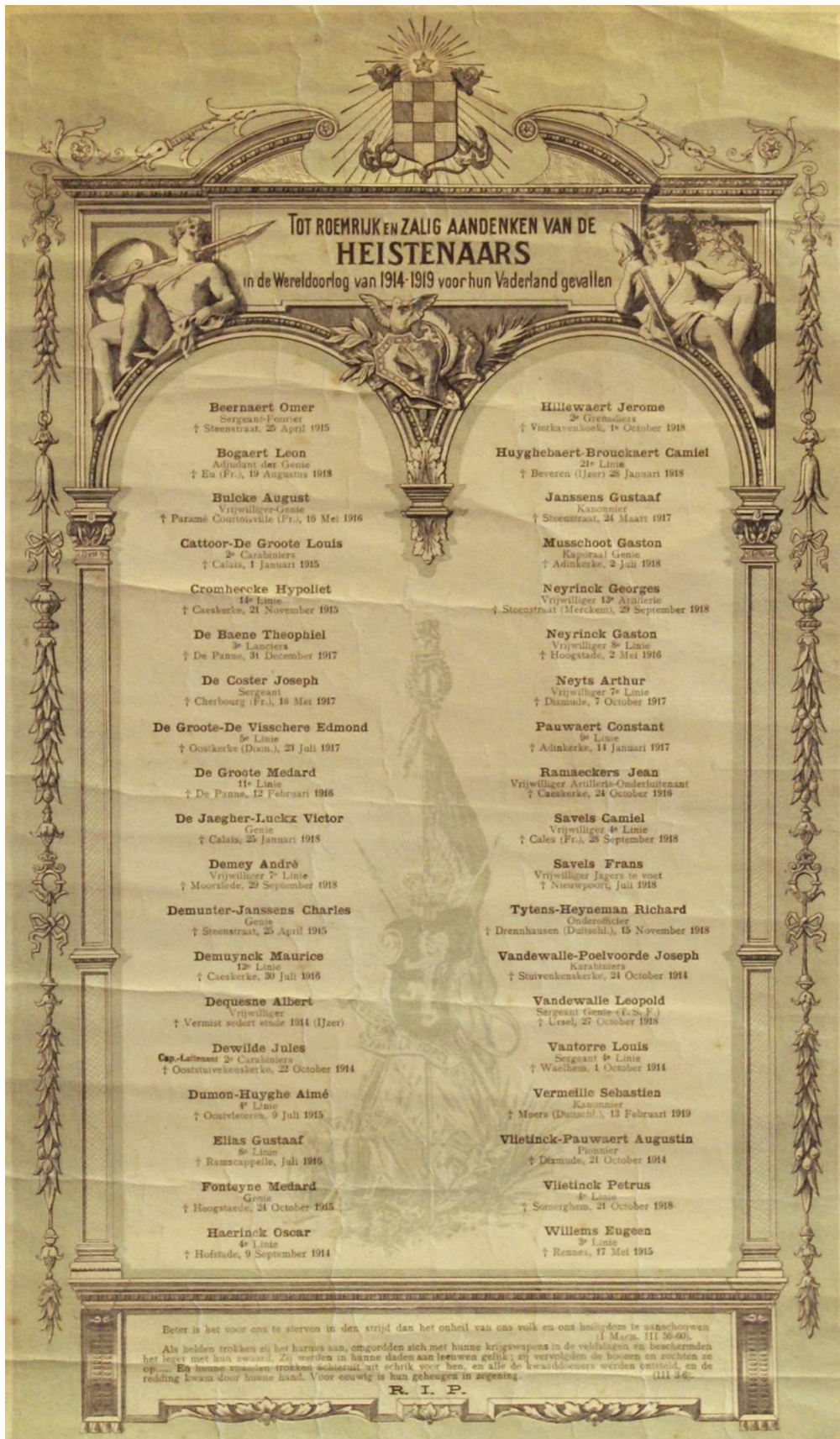
Er hebben 313 soldaten uit Heist deelgenomen aan de oorlog¹³⁹, wat betekent dat 39 gesneuvelden een overlijdenspercentage van 12,5% geven.

Na de oorlog (de exacte datering is niet bekend) werd een affiche vervaardigd tot aandenken van de Heistenaars die in de Eerste Wereldoorlog gevallen waren (figuur 35). Deze affiche met de afmetingen 31,5 x 49,0 cm heeft als titel "*Tot roemrijk en zalig aandenken van de Heistenaars in de Wereldoorlog van 1914-1919 voor hun Vaderland gevallen*". Daaronder staan 38 namen met hun rang en

¹³⁷ De graad van wachtmeester werd afgeschaft sinds 31 december 2013 en werd vervangen door de graad van sergeant. De graad van wachtmeester was een erfenis van het Franse leger. Defensie zegt-wachtmeester-en-brigadier-vaarwel, <https://www.mil.be/nl/artikel/defensie-zegt-wachtmeester-en-brigadier-vaarwel> (geraadpleegd op 17 maart 2018)

¹³⁸ BS Heist, overlijdensakten 1918, nr.52bis en overlijdensakten 1923, nr.23; <https://www.wardeadregister.be/nl/dead-person?idPersonne=15843>

¹³⁹ lijst bevindt zich in Museum Sinconfala, Knokke-Heist

Figuur 35. Affiche tot aandenken van de Heistenaars die in de Eerste Wereldoorlog gevallen zijn voor hun Vaderland - © collectie Museum Sinclala

de plaats en datum van overlijden alfabetisch gerangschikt. Deze 38 namen zijn ook degene die op het monument op het Heldenplein staan. De enige naam die ontbreekt is die van Camiel De Vent. Onderaan de affiche staan twee Bijbelcitaties: *“Beter is het voor ons te sterven in den strijd dan het onheil van ons volk en ons heiligdom te aanschouwen (I MACH. III 59-60)”* en *“Als helden trokken zij het harnas aan, omgordden zich met hunne krijgswapens in de veldslagen en beschermden het leger met hun zwaard. Zij werden in hunne daden aan leeuwen gelijk, zij vervolgden de boozen en zochten ze op... En hunne vijanden trokken achteruit uit schrik voor hen, en alle de kwaaddoeners werden ontsteld, en de redding kwam door hunne hand. Voor eeuwig is hun geheugen in zegening (III 3-6)”*. Gans onderaan staat *“R.I.P.”* De affiche heeft een zwarte letterdruk op een geel/bruine achtergrond met een groen versierd kader. De affiche werd vervaardigd in de Drukkerij P. Ghysaert te Heist-aan-zee¹⁴⁰.

Van één soldaat, Camiel Savels, is er een portret bewaard dat zich in Museum Sincfala bevindt (figuur 36). Hij staat hierop afgebeeld in zijn soldatentenu die met een koppelriem om zijn middel is gesespt en met zijn militaire kepie op. Aan zijn riem hangt een bajonet en in zijn rechterhand houdt hij een sigaret. Het portret werd vervaardigd door G. Triebels uit Brugge¹⁴¹. Camiel werd geboren op 3 maart 1898 in Heist als zoon van Constant François Savels en Silvia Maria Maes. Zijn beroep was visser. Hij nam dienst in het leger op 19 april 1915 als oorlogsvrijwilliger (soldaat Tweede Klasse) en diende bij het 24ste linieregiment. Op 25 september 1918 overleed Camiel in het militair hospitaal van het Belgisch Leger in het Franse Calais (Porte de Gravelines) ten gevolge van een longontsteking. Zijn graf bevindt zich op de gemeentelijke begraafplaats van Calais in het Nord Belgisch militair ereperk (graf nr.1012)¹⁴².

Figuur 36. Portret van Camiel Savels uit Heist a/zee in de Eerste Wereldoorlog. Fotoreproductie (28,0 x 48,5 cm) van een zwart-witfoto in een houten kader met glasplaat - © collectie Museum Sincfala, Knokke-Heist

¹⁴⁰ Collectie Museum Sincfala, Knokke-Heist, MILKAXX50014, http://www.sincfala.be/museumcollectie/collectie?collectienaam=&rubrieknaam=&onderrubrieknaam=&cck=collectieitems&zoek_op_een_trefwoord=helden&search=collectieitems&task=search&start=360

¹⁴¹ Collectie Museum Sincfala, Knokke-Heist, AVMFOFO00098, http://www.sincfala.be/museumcollectie/collectie?cck=collectieitems&collectienaam=&rubrieknaam=&onderrubrieknaam=&zoek_op_een_trefwoord=Savels&search=collectieitems&task=search

¹⁴² Belgian War Dead Register, <https://www.wardeadregister.be/nl/dead-person?idPersonne=36415>